

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-61>

**PROBLEMS OF STRUCTURING CIVIL SOCIETY
IN THE CONTEXT OF CURRENT CHALLENGES
TO THE INTERNATIONAL ORDER**

**ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ
МІЖНАРОДНОМУ ПОРЯДКУ**

Melnikov V. V.

*Postgraduate student at the Department
of Philosophy, Foreign Languages and
Social Sciences and Humanities
Kyiv University of Intellectual Property
and Law of the National University
«Odesa Law Academy»
Kyiv, Ukraine*

Мельников В. В.

*аспірант кафедри філософії,
іноземних мов та соціально-
гуманітарних дисциплін
Київський університет
інтелектуальної власності та права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Київ, Україна*

У сучасному світі, де міжнародні відносини характеризуються складними та різноманітними взаємозв'язками, роль громадянського суспільства стає все більш ваговою. Громадянське суспільство, що включає широкий спектр неурядових організацій, ініціатив та рухів, відіграє ключову роль у формуванні міжнародного порядку, сприяючи діалогу, співпраці та миру між націями.

Взаємодія між громадянським суспільством та державою є особливою та багатогранною через різні інституції, що втілюють цей процес. З одного боку, громадянське суспільство бере активну участь у формуванні та функціонуванні держави, відображаючи інтереси громадян і створюючи її соціальний фундамент. З іншого боку, держава сама втручається в процес формування та функціонування громадянського суспільства, регулюючи та контролюючи структурування відносин в ньому та захищаючи інтереси його учасників [1, с. 146].

Попри важливість громадянського суспільства для стабільності та прогресу міжнародної спільноти, Конституція України, наприклад, не містить прямих згадок про громадянське суспільство, що підкреслює необхідність додаткової уваги до його правового статусу та ролі в державному устрої.

Сучасний міжнародний порядок зіткнувся з безпрецедентним спектром викликів, включаючи війни та конфлікти, глобальні пандемії, зміну клімату, міжнародний тероризм, та кібербезпеку. Всі ці проблеми потребують колективної відповіді та адаптації, де громадянське суспільство виступає не тільки як спостерігач, але й як ключовий учасник у пошуку рішень та формуванні більш стабільного та справедливого світового порядку.

Від перших днів незалежності України до сьогодні країна зіткнулася з проблемами соціальної диференціації та розшарування населення, які розвивалися загрозливими темпами. Дані проблеми були безпосередньо пов'язані з відкладенням необхідних реформ, що, у свою чергу, негативно позначилося на розвитку політичних структур громадянського суспільства. Сьогодні в країні спостерігається посилення соціальної стратифікації, що є наслідком економічних змін та безпосередньо впливає на матеріальний добробут більшості громадян, ведучи до поляризації інтересів різних верств населення.

Для подолання цих проблем вкрай важливо зменшити суперечності між реальним та бажаним станом суспільних відносин. Це можливо шляхом розвитку та зміцнення структур громадянського суспільства, встановлення справедливих «правил гри» для взаємодії між владою, підприємцями та профспілками. Однак на сьогодні в Україні спостерігається домінування відносин між латентними групами тиску, кланами та олігархічними утвореннями, що культивують стосунки підлеглості й субординації. Реформування цих відносин є ключем до сприяння демократизації українського суспільства.

Громадянське суспільство, як комплексний соціокультурний та суспільно-політичний феномен, включає в себе різноманітні соціальні інститути, практики та цінності. Воно складається з незалежних медіа, активної громадської думки, добровільних асоціацій та об'єднань громадян, структурованої політичної опозиції, а також системи зовнішнього контролю за владою. Громадянська активність, що виходить за рамки участі в виборах, включає громадські рухи, ініціативні групи, громадянську залученість та поінформованість про суспільно-політичне життя, що є основою для розвитку правової культури та вміння користуватися правозахисною системою [4, с. 59].

Наукові дослідження підкреслюють, що громадянська активність формується на основі власних ціннісних орієнтацій особистості, враховуючи цінності суспільства та правові норми держави, і спрямовується на створення відносин між громадянами та інституційною взаємодією з владою. Умови, що стимулюють

громадянську активність в Україні, охоплюють протиріччя політичного та соціального структурування суспільства, необхідність вибору геополітичної орієнтації, а також трансформацію механізмів участі громадян у суспільно-політичному житті. Подолання цих протиріч залежить від зміцнення середнього класу як основи для розвитку громадських об'єднань та політичних партій, а також від збільшення участі громадян у діяльності громадських та політичних організацій.

Сучасний міжнародний порядок стикається з рядом викликів, які мають глибокий вплив на структурування громадянського суспільства, його активність та ефективність у вирішенні глобальних проблем. В умовах, коли Україна переживає військовий конфлікт, ці виклики набувають особливої актуальності та вимагають активної участі та реагування на міжнародному рівні з боку громадянського суспільства.

Глобалізація призводить до ерозії національних кордонів, що ставить під загрозу національні ідентичності та суверенітети держав. З одного боку, глобалізація сприяє інтеграції країн у світову економіку, розширенню культурного обміну та поширенню інформації. З іншого – вона може призвести до культурної одноманітності, зниження ефективності локального управління та посилення транснаціональних корпорацій над національними урядами. В контексті України, що стоїть перед викликами збереження своєї територіальної цілісності та ідентичності, активна участь громадянського суспільства у формуванні національної позиції та захисті національних інтересів на міжнародній арені є ключовою.

Міграційні кризи, спричинені конфліктами, економічними негараздами та зміною клімату, впливають на соціальну когезію країн приїому. Потік біженців може спричинити напругу в приймаючих суспільствах, викликати питання інтеграції, доступу до ресурсів та соціальної справедливості. Громадянське суспільство відіграє важливу роль у сприянні інтеграції мігрантів, забезпеченні їх прав та сприянні міжкультурному діалогу [2, с. 123]. У випадку України, міграційна криза, спричинена війною, вимагає зусиль громадянського суспільства для підтримки внутрішньо переміщених осіб та сприяння їх соціальній адаптації.

У цифрову еру кіберзагрози становлять серйозний ризик для демократичних процесів, безпеки інформації та прав людини. Кібератаки на виборчі системи, поширення дезінформації та втручання в політичні процеси підривають довіру до демократії та сприяють політичній нестабільності. Громадянське суспільство має критичне значення у захисті цифрового простору, посиленні кібергігієни серед

населення та сприянні прозорості та відкритості урядування. В Україні, зіткнувшись з кібервикликами в контексті військового конфлікту, це стає особливо актуальним.

Зміна клімату, забруднення довкілля та втрата біорізноманіття є глобальними екологічними викликами, які загрожують стабільності та розвитку людства. Вплив екологічних криз на здоров'я, продовольчу безпеку та економічний добробут вимагає від громадянського суспільства активної участі в розробці та реалізації стратегій сталого розвитку. Україна, яка перебуває в стані війни, стикається з додатковими екологічними ризиками, пов'язаними з пошкодженням інфраструктури та втратою природних ресурсів, що робить екологічні ініціативи особливо актуальними.

Децентралізація влади, розглядаючи її як процес розширення повноважень на місцевому рівні, відіграє ключову роль у зміцненні громадянського суспільства та створенні умов для його активної участі в політичному та соціально-економічному житті. Водночас, існує ризик імплементації громадянського суспільства у систему владних інститутів до такої міри, що вони можуть втратити здатність відстоювати власні інтереси, ідентифікуючи себе з владними інституціями. Дана тенденція, особливо характерна для епохи постмодернізму, демонструє зміни в соціальних межах, ідентичностях та способах представлення громадянського суспільства в політичному полі, що ускладнює процеси структурування та самопрезентації громадянського суспільства [3, с. 220].

В умовах кризових політичних ситуацій та частоті зміни суспільних та державно-правових парадигм, децентралізація влади може слугувати інструментом для оптимізації системи державного управління та місцевого самоврядування.

Децентралізація, тим самим, формує міцну правову основу для становлення та розвитку громадянського суспільства, забезпечуючи необхідну автономію та мобілізацію суспільства для пошуку позитивної динаміки у розвитку держави. Вона виступає як ключовий фактор модернізаційних реформ, який дозволяє громадянському суспільству відігравати активну роль у процесах державного управління та місцевого самоврядування, сприяючи таким чином розвитку демократії та забезпеченню національної єдності.

Громадянське суспільство, що прагне до ефективності та соціальної справедливості, є фундаментальною основою для створення стабільного та інклюзивного міжнародного порядку. Його розвиток повинен відбуватися паралельно з модернізацією державних інститутів, щоб забезпечити баланс між державною владою та активною участю громадян в управлінні суспільними процесами.

Зміцнення громадянського суспільства є ключовим для забезпечення миру, безпеки та стабільності як на національному, так і на міжнародному рівнях. Активна участь громадян у вирішенні суспільних питань сприяє підвищенню політичної, економічної та правової культури, формуванню відповідальної особистості, здатної до діалогу та компромісів.

Література:

1. Позняковська Н. М. Основні сучасні концепції громадянського суспільства: історичний ракурс. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2023. № 1(101). С. 144-152.
2. Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні / за наук. ред. О. Резніка. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 288 с.
3. Степаненко В. П. Громадянське суспільство: дискурси і практики. Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. 420 с.
4. Шаульська Г. М. Концепція громадянського суспільства і публічне управління. Аспекти публічного правління. 2018. N 1-2. Том 6. С. 58-63.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-62>

DIGITIZATION OF THE ECONOMY IN THE CONDITIONS OF MODERN GLOBAL TRANSFORMATIONS

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Mykytenko T. P.

*Graduate Student
Institute of Industrial Economics
of the National Academy of Sciences
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Микитенко Т. П.

*аспірантка
Інститут економіки промисловості
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Цифровізація як глобальний тренд організації життєдіяльності сучасного світу, його економічної, фінансової, політичної, соціокультурної та інших сфер, протягом останніх років значно наросила свій потенціал, трансформувавшись у визначальний чинник